

²⁰Mert mondom nektek, ha a ti igazságotok messze felül nem múlja az írástudókét és farizeusokét, akkor semmiképpen sem mentek be a mennyek országába.”²¹ „Hallottátok, hogy megmondtatott a régieknek: Ne ölj! Mert aki öl, méltó arra, hogy ítélkezzenek felette.”²² Én pedig azt mondom nektek, hogy aki haragszik atyjafiára, méltó arra, hogy ítélkezzenek felette, aki pedig azt mondja atyjafiának: Ostoba! - méltó a főtörvényszéki eljárásra; aki pedig azt mondja: Bolond! - méltó a gyehenna tüzére.²³ Ha tehát áldozati ajándékodat az oltárhoz viszed, és ott jut eszedbe, hogy atyádfiának valami panasza van ellened, ²⁴hagyd ott ajándékodat az oltár előtt, menj el, békülj ki előbb atyádfiával, és csak azután térj vissza, s vidd fel ajándékodat.²⁵ Békülj meg ellenfeleddel hamar, amíg az úton együtt van veled, hogy át ne adjon ellenfeled a bírónak, a bíró pedig a szolgának, és így börtönbe kerülj.²⁶ Bizony, mondom néked, ki nem jössz onnan, amíg meg nem adod az utolsó fillért is.”

Kedves Testvéreim!

A hit- és erkölcsstan oktatás az elmúlt években nagy kihívás elé állította az egyházakat, gyülekezeteket, köztük a mienket is. Sok-sok kérdés, megoldandó probléma, feladat, ugyanakkor lehetőségek, előre vezető kihívások is jelen vannak az állam által az általános iskolákban bevezetett tanórával kapcsolatban. Most nem mennék bele ezekbe, bár érdemes lenne akár gyülekezeti fórumot tartani a hit- és erkölcsstan oktatásról. Most csupán az elnevezést hoznám ide: hit- és erkölcsstan. Vajon tanítható-e a hit? Már a korábbi hittan elnevezéssel kapcsolatban is elgondolkodtatott ez. Hiszen a hit nem egy olyan dolog, hogy megtanulom, felmondom, dolgozatot írok belőle. A hit nem tanulható, ugyanakkor bizonyos dolgok ismerete elengedhetetlen ahhoz, hogy a hit megszülessen. Pál ezt a növény növekedéséhez hasonlítja: én ültettem, Apollós öntözte, de a növekedést az Isten adta. Nem elég elültetni a magokat a földbe, öntözni is kell ahhoz, hogy legyen belőlük valami. A növekedéshez szükséges a jó mag: az Isten igéje, amelyet elültetünk akár egy kisgyermek szívében. Már itt is sokszor problémák vannak, mert a mag közé gyakran bekeverünk mindenféle más dolgot is. Az Isten igéje mellett sok-sok más is ott van, amiről azt gondoljuk, hogy azzal jót teszünk. Sok-sok olyan gondolat, ami emberi, amiről azt gondoljuk, hogy lelki növekedésünket segíti, holott csak elterel az igazi lényegről. Manapság ilyenek azok a főleg keleti filozófiákon érlelődött gondolatok, amelyekkel tele vannak a könyvesboltok. Coelho, Osho vagy a magyarok közül Müller Péter és Popper Péter könyvei, hogy csak a legnépszerűbbeket említsem. Ezek nem jó szemüvegek, vannak bennük jó gondolatok, de elterelik a figyelmet az Ige igazi mondanivalójáról, mert leegyszerűsítik azt. A reformáció korában is éppen ezzel küzdöttek, hogy a Biblia helyett a különböző, népszerű szerzők Szentíráshoz kapcsolódó nézeteit olvasták. Aztán mikor a kezükbe került a Biblia csodálkoztak: ez tényleg így van? Mi nem így tanultuk?!

Az erkölcsstannal ugyanez a dilemma, sőt lehet, hogy még ennél is bonyolultabb egy kicsit. Vajon meg lehet-e tanulni az erkölcsöt? Igen, bizonyos dolgok megtanulhatóak: a helyes viselkedés szabályai – igen ám, de ezek adott esetben kultúrkörönként változnak. Mert ha kinyújtom a nyelvem, az illetlenség meg is tanítjuk a gyerekeknek: „ne nyújtogasd a nyelved”, de ugyanez Tibetben az üdvözlés egyik formája. De az erkölcsstanban ezeknél sokkal mélyebb dolgokról is szó van. De vajon megtanítható-e tankönyvből ez? És vajon létezik-e olyan, hogy keresztyén erkölcs?

Ott a tízparancsolat. Az Isten törvénye, amelyet, ha megtart az ember, akkor keresztyén – mondhatnánk. Vagy éppen zsidó, mert ugye a zsidóság kapta Mózesen keresztül a kőtáblákat. De a lényegre tekintve, valóban a tízparancsolat egy olyan etika, erkölcsi rend, amihez igazítva az életünket alapvetően bármely társadalom számára, bármely kor emberének eligazítást ad.

Akkor tanítsuk meg a tízparancsolatot, mondjuk azt, hogy tartsák meg, és kész. A zsidóság számára ez volt és ma is ez az alapfeltevés. De már rögtön Mózesnél azt látjuk, hogy mivel a két kőtábla parancsolatai nem fedtek le mindent, ezért szükség volt még törvényekre és rendelkezésekre. 613 további parancsolat szabályozta a zsidó nép életét.

És a zsidóságban igyekeztek is megfelelni az Isteni rendelkezésnek. Jézus korában az írástudók és a farizeusok csoportja volt az, akik kitétek ebben, vagyis a törvény megtartásában. Jézus egyszer azt mondta az őt támadó két vallási csoportra, hogy képmutatók, és azóta ez a szó hozzá is kapcsolódott az írástudó és farizeus fogalmakhoz, ugyanakkor azt ne felejtsük el, hogy Jézus korában ez a két csoport volt az, akik az mindenki szerint az erkölcsi élet, a törvény szerinti élet, és ezzel az Isten szerinti élet mintapéldái voltak. A maguk módján nagyon is kegyes, Istenfélő, hívő emberek voltak. Akik az egész életüket az Istennek szentelték. Ma azt mondanánk rájuk, hogy náluk jobb embert nem ismerünk, példás volt az életük.

Mai igénk első mondatában Jézus ezt mondja a hegyi beszédben: ²⁰Mert mondom nektek, ha a ti igazságotok messze felül nem múlja az írástudókét és farizeusokét, akkor semmiképpen sem mentek be a

menyek országába.” Amikor tehát ez elhangzik, akkor az emberek szeme előtt a zsidóság e két csoportja erkölcsi szupermenként jelent meg. Ők voltak a minta, ők voltak a példakép, a követendő, akiket az Isten is úgy szeret, hiszen megtartják az összes rendelkezést, éjjel nappal azon elmélkednek, hogyan lehetnének még jobbak, még tökéletesebbek.

Aki tehát hallotta Jézus szavait, az igencsak elcsodálkozhatott, és azt kérdezhetette volna: felülmúlni a farizeusok és írástudók igazságát? Azt meg hogyan?

Egy kicsit olyan ez, mintha azt mondanák nekem, hogy ugorjak medencébe a vizes vb-n és győzzem le a világbajnok úszókat ráadásul nagy fölényel. A farizeusokra így tekintettek, mint akik az erkölcs világbajnokai. Őket felülmúlni? Hogyan? És Jézus mintha hallaná a fejekben motoszkáló kérdést, válaszol. Méghozzá a törvényt hozza elő, abból is azt ami a legtöbbször eszébe jut elsősre, mert azt mondják: na ha mást nem is, de ezt megtartottam: Ne ölj! Nem öltem meg senkit. Ebben jó vagyok, ebben a számban utolértem a világbajnokokat.

²¹ „*Hallottátok, hogy megmondtatott a régieknek: Ne ölj! Mert aki öl, méltó arra, hogy ítélkezzenek felette.* ²² *Én pedig azt mondom nektek, hogy aki haragszik atyjafiára, méltó arra, hogy ítélkezzenek felette, aki pedig azt mondja atyjafiának: Ostoba! - méltó a főtörvényszéki eljárásra; aki pedig azt mondja: Bolond! - méltó a gyehenna tüzére.*

Azt szokták mondani, hogy Jézus etikájának, erkölcsstanának összefoglalása a hegyi beszéd. Ez lenne a keresztyén erkölcsstan? Ezt kellene megtanítani az iskolában a gyerekeknek? E szerint kellene élnünk nekünk is? De ilyen ember nincs! Aki nem haragszik, aki nem ostobázza, bolondozza le a másik embert. Jézus itt a parancsolatnak olyan magyarázatot ad, ami betarthatatlanná teszi. De miért tesz ilyet? Miért nem elégszik meg azzal Isten, hogy nem ölök meg senkit, hogy törekszem a jóra?

Mert Isten nem azt nézi ami a szeme előtt van, hanem azt ami a szívben van – ahogyan azt Sámuel könyvében olvashatjuk. És mi van a szívben? A tőle való elszakadottságunk, a bűn. Mert az igazi bűn nem az, amit elkövetünk a másik ellen, vagy éppen Isten törvénye ellen. Ez rossz, és mi is érezzük sokszor, hogy nem kellene. De a bűn nem ez, ez csupán a bűn felszíne, vagy úgy is mondhatnák a bűn látszó része, a jéghegy csúcsa. A Szentírás azt mondja: a bűn az Istentől való elszakadt állapotunk.

A mai vasárnap az egyházi hagyomány szerint a keresztségünkre emlékeztet. Mi a keresztség? Pál azt mondja az újjászületés fürdője, amikor a bűnös Ó emberünk meghal, és feltámad az új ember. Erről szólt oltár előtti igénk a Római levélből: *Vagy nem tudjátok, hogy mi, akik a Krisztus Jézusba kereszteleztünk, az ő halálába kereszteleztünk?* ⁴ *A keresztség által ugyanis eltemettünk vele a halálba, hogy amiképpen Krisztus feltámadt a halálból az Atya dicsősége által, úgy mi is új életben járjunk...*

⁶ *Hiszen tudjuk, hogy a mi óemberünk megfeszített vele, hogy megsemmisüljön a bűn hatalmában álló test, hogy többé ne szolgáljunk a bűnnek.* ⁷ *Mert aki meghalt, az megszabadult a bűntől.*

Pál szavai talán kicsit bonyolultak, de a lényegét mondják el. Jézus azért jött el, hogy helyreállítsa az Istennel való kapcsolatunkat, mégpedig úgy hogy:

Rádöbbsent, hogy ez a kapcsolat megszakadt. Rávilágít arra, hogy bűnös vagy, és bármit teszel ezt csak toldozni és foldozni lehet, helyreállítani nem. Hiába vagy a legjobb farizeus, hiába vagy erkölcsi világbajnok, nem sikerülhet a kapcsolatot helyrehozni. Ez történik a hegyi beszédben, akkor, amikor Jézus odaállítja a farizeusokat példának és azt mondja, hogy még ők sem. Akkor mi hogyan? És amikor az ember eljut idáig, amikor te és én eljutunk idáig, akkor jövünk rá, hogy sehogy. Ez nekünk nem megy. És akkor leborulunk elé, és mert tudjuk, hogy ő helyettünk halt meg, hogy igazságot szolgáltatson. Ő bűnhődött, hogy nekünk békességünk legyen, az ő sebei által gyógyultunk meg – ahogyan azt Péter apostol is mondja. Jól szemléleti mindezt egy vicc:

A mennyország kapujában egy új jelentkező áll Péter asztala előtt. Péter ezt mondja neki:

- 1 millió pont kell a belépéshez, mit tudsz felmutatni?
- Hát kérem, én minden vasárnap ott ültem az első padban az istentiszteleten...
- Nagyon derék, 1 pont.
- Minden nap olvastam a bibliámat, nemcsak az Útmutatót, hanem azon felül is...
- Igen helyes, még 1 pont.
- Éés ott voltam az össze bibliaórán is...
- Szép, ismét 1 pont.
- No éés mindig dobtam bőven a perselybe...
- Jó, újabb 1 pont.
- Háát, az egyházi járulékot is rendesen fizettem...
- Ó, még 1 pont.

- Ööö, hát az adakozásban is élen jártam...
- Bravó, további 1 pont.
- Hááát, izééé... A gyülekezet társadalmi munkáiban is részt vettem...
- Kiváló, ez ismét ér 1 pontot.

Most már igen szorult helyzetben érzi magát az ember. Kétségbeesetten felkiált:

- Uram Jézus, segíts! Irgalmazz nekem, mert én ide magamtól sose juthatok be!!!
- OK, 1 millió pont, mehatsz befelé!

Igen, ha a mennyországba szeretnénk jutni, akkor minden kegyes cselekedetünk, minden erkölcsi törekvésünk ellenére, még ha világbajnok farizeus kegyességünk van is, nem állhatunk meg Isten előtt. De megállhatunk akkor, ha Jézus elé, az ő keresztye elé borulunk, és ő emel fel.

Viszont így mintha szükségtelenek lennének a jó cselekedetek, az erkölcsös élet.

Nem azok, mert ezeken keresztül tanulhatjuk meg, hogy mit kíván tőlünk az Úr, ezeken keresztül láthatjuk meg saját magunk alkalmatlanságát. Erkölcstant tanulunk, hogy mi az, amit kellene, és lehetne. Például azt, amiről Jézus beszélt mai alapigénk második részében: hogy előbb elmegyünk templomba, és imádkozunk bocsánatért mint, hogy mi magunk megbékéljünk a haragosunkkal. Pedig ha megtanultuk a Miatyánkot, akkor tudhatjuk: bocsásd meg a mi vétkeinket, miképpen mi is megbocsátunk...

Jézus tanítására nagyon is érdemes odafigyelni, van értelme a hit- és erkölcstannak, nem csak a gyerekeknek az iskolában, hanem nekünk is, templomba járó, hívő embereknek is, mert folyamatosan szükségünk van a figyelmeztetésre, arra, hogy elmondjuk: nekem ez nem megy. Uram Jézus, segíts!

És amikor ő segít, akkor szárnyra kelünk mint a sasok, futunk és nem lankadunk el, erőnk megújul, és ezzel az újult erővel még a világbajnokokat is simán a hátunk mögött tudhatjuk: mert *ha ő velünk ki lehet ellenünk, aki tulajdon fiát nem kímélte, hanem odaadta, hogyne ajándékozna nekünk vele együtt mindent.*